

Міністерство освіти і науки України
Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка
Луганський інститут післядипломної педагогічної освіти
Луганська обласна організація Української спілки краєзнавців
Луганське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства „Просвіта” імені Тараса Шевченка
Луганський відділ Українського Географічного товариства
Газета „Краєзнавство. Географія. Туризм”

Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій

Присвячена 70-річчю утворення кафедри географії Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка

27 – 29 листопада 2006 року

Луганськ – 2006

УДК 913.001.5 (477)

ББК 65.049 (4Укр)

Р 32

Рецензенти:

Жадан О. І. – кандидат географічних наук, завідувач відділу координації діяльності навчальних закладів Управління освіти Луганської обласної державної адміністрації;

Кошелева Г. Б. – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу оплати праці та соціального забезпечення населення НДІ соціально-трудових відносин Мінпраці України

Р 32

Регіональні географічні дослідження України та сусідніх територій: Збірник наукових праць / Відп. ред. Ю. О. Кисельова. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 220 с.

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко, доктор геогр. наук Г. І. Данилюк, доктор геогр. наук А. І. Доценко, кандидат геогр. наук, доктор геогр. наук Л. І. Зеленська, доктор геогр. наук Ж. М. Матвіїшина, доктор геогр. наук О. О. Кисельова, кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельова

Збірник присвячено актуальним проблемам регіональної природничо-наукових та суспільствознавчих географічних досліджень України та територій суміжних областей Російської Федерації. У збірнику знайшли висвітлення деякі питання теоретичної географії.

Тексти подаються мовою оригіналу
та в редакції авторів

УДК 913.001.5

ББК 65.049

*Рекомендовано до друку вченою радою
Луганського національного педагогічного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 4 від 24.11.2006 р.)*

© Колектив авторів

© Альма-матер, 2006

ЗМІСТ

I. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

<i>Арабаджі О.С., Барабоха Н.М., Рубан М.М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА ОСТРОВА ХОРТИЦЯ.....	3
<i>Базильський К.В.</i> АКТИВІЗАЦІЯ ОПОЛЗНЕВИХ ПРОЦЕСІВ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	4
<i>Белоусова Н.В.</i> МЕРЕЖА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	7
<i>Брылев В.А., Мелихова Е.В.</i> ПРОИСХОЖДЕНИЕ ВОЛГО-ДОНСКОГО ВОДОРАЗДЕЛА.....	8
<i>Буруль Т.Н.</i> КОМПЛЕКСНОЕ ЗОНИРОВАНИЕ ТЕРРИТОРИИ ВОЛГОГРАДСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ ПО СТЕПЕНИ АНТРОПОГЕННОЙ НАГРУЗКИ.....	11
<i>Вершилова С.О.</i> ІСТОРІЯ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ ФІЗИКО – ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОРІЧЧЯ.....	13
<i>Ворова В.П.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ПРИКЛАДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В РАМКАХ РОБОТИ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	14
<i>Гавриленко О.П.</i> ТЕХНОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ І СУЧАСНА МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ.....	16
<i>Галкина Л.И., Чузунов Е.В., Чузунова Г.Е.</i> К ПРОБЛЕМЕ ОПТИМИЗАЦИИ СОЦИОПРИРОДНОЙ СИСТЕМЫ ДОНБАССА.....	18
<i>Денисюк Г.И.</i> ГЕОГРАФ І ХУДОЖНЯ ГЕОГРАФІЯ.....	19
<i>Жерлицын С.А.</i> О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ РЕКРЕАЦИОННОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	20
<i>Жилік А.В.</i> ТЕРИКОНИ – СПЕЦИФІЧНІ ОБ'ЄКТИ АНТРОПОГЕННОЇ ГЕОМОРФОЛОГІЇ.....	23
<i>Жилік Д.В.</i> ПАЛЕОГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАМ'ЯНОВУГІЛЬНИХ ВІДКЛАДІВ ГОЛУБІВСЬКОЇ УЛОГОВИНИ.....	25
<i>Затолокина Н.М.</i> ПОЧВООБРАЗОВАНИЕ КАК ПРОЦЕСС РЕСУРСООБЕСПЕЧЕНИЯ ЦЕННЫМИ ПОЧВАМИ БЕЛГОРОДСКОГО РАЙОНА БЕЛГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	26
<i>Іванов Є.А., Ковальчук І.П.</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДХОДІВ ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ЕНЕРГЕТИЧНОГО РЕСУРСУ.....	27
<i>Іванов Є.А., Лобанська Н.І.</i> МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ПРОСІДАННЯ І ЗАТОПЛЕННЯ В МЕЖАХ ЛЬВІВСЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КАМ'ЯНОВУГІЛЬНОГО БАСЕЙНУ.....	29
✓ <i>Каплун І.Г., Чеболда І.Ю.</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТР.....	32
✓ <i>Кисельова О.О.</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	33
✓ <i>Ключко Л.В., Вовк О.В., Немець О.К.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	35
<i>Козина О.В.</i> ПОГОДНО-КЛИМАТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВОЛГОГРАДА В ПОСЛЕДНЕЕ ДЕСЯТИЛЕТИЕ.....	37
<i>Кокус В.В.</i> ВНЕСОК ОКРУЖНИХ КРАЄЗНАВЧИХ ТОВАРИСТВ У РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В 20-Х РОКАХ ХХ СТ.....	39
<i>Колтун О.В., Мусійовська Н.В.</i> АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА БІФУРКАЦІЮ РІК У ПЕРЕДКАРПАТТІ.....	41
<i>Корнус А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНОЇ СТРУКТУРИ БАСЕЙНУ РІЧКИ СУЛИ.....	42
<i>Королева И.С., Петип А.Н.</i> СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИИ И ТУРИЗМА В БЕЛГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	44
<i>Короткий Д.В., Болдырев А.В.</i> ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ (на примере села Каменка).....	46
<i>Матвійшина Ж.М.</i> ҐРУНТ ЯК ІСТОРІЧНЕ УТВОРЕННЯ.....	47
<i>Матвійшина Ж.М., Пархоменко О.Г., Куштан Д.П.</i> ПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДНІЖЖЯ ЗАМКОВОЇ ГОРИ ДАВНЬОГО ЧИГИРИНА.....	49
<i>Петренко О.М., Чехній В.М.</i> ТРАНСКОРДОННІ ЛАНДШАФТНІ СКЛАДОВІ ЕКОМЕРЕЖІ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	54
✓ <i>Питуляк М.В., Питуляк М.Р.</i> РЕКРЕАЦІЙНЕ ПРИРОДОКОРИ-СТУВАННЯ В ЛАНДШАФТАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.....	55
<i>Пряхин С.И., Серёгина Н.М.</i> ГЕОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ДОБЫЧИ МИНЕРАЛЬНО-СТРОИТЕЛЬНОГО СЫРЬЯ В ПРЕДЕЛАХ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	57
<i>Рябинина Н.О., Холоденко А.В.</i> МОНИТОРИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕОСИСТЕМ МАЛОЙ ИЗЛУЧИНЫ ДОНА.....	58
<i>Селезнёва А.В.</i> ЭКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭРОЗИОННОГО РЕЛЬЕФА ВОЛГОГРАДСКОГО ПОВОЛЖЬЯ.....	60
<i>Склярова О.А.</i> О НЕОБХОДИМОСТИ ОХРАНЫ ПАМЯТНИКОВ ПРИРОДЫ.....	62

<i>Скоб О.В.</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛУГАНСЬКА.....	62
<i>Смаль І.В.</i> МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІССІ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	64
<i>Сорокіна Г.О.</i> ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ГЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	67
<i>Холявчук Д.І.</i> ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КЛІМАТОГЕНЕЗУ КАНЬЙОННОЇ ДОЛИНИ ДНІСТРА.....	68
<i>Царик Л.П., Царик П.Л.</i> НЕВИСНАЖЛИВЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	70
<i>Чеболда І.Ю., Каплун І.Г.</i> ОСНОВНІ ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	72
<i>Ширшов А.Ф.</i> СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ДОРОЖНЫХ ЛАНДШАФТОВ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	75
<i>Шовкун Т.М.</i> ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ І СТАН ДОВКІЛЛЯ (на прикладі Чернігівської області).....	76
<i>Янковська Л.В.</i> КРИТЕРІЇ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ.....	79

II. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Аляев В.А., Аляева О.Е.</i> ИСТОРИКО – ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО КОМПЛЕКСА ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ В XX ВЕКЕ.....	82
<i>Атаян О.П.</i> СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА.....	83
<i>Афанасьев О.С.</i> ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ МІСЬКОЇ МЕРЕЖІ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСТА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА.....	85
<i>Афоніна О.О.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНО-СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСЕЛЕННЯ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	87
<i>Барановський М.О.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИДІЛЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ АГРАРНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ.....	89
<i>Бацманова Л.С., Скороход Н.Н.</i> ИНВЕСТИЦИИ В ЭКОЛОГИЮ ЛУГАНЩИНЫ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА.....	89
<i>Брыльов В.А., Ширшов А.Ф.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА ПОСЛЕДНИЕ 100 ЛЕТ. ГРАНИЦЫ, АДМИНИСТРАТИВНОЕ УСТРОЙСТВО.....	91
<i>Ванда І.В.</i> ПРОБЛЕМИ ВИДІЛЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ РЕПОНІВ В УКРАЇНІ.....	93
<i>Височин М.Ю.</i> МІЖДЕРЖАВНА МІГРАЦІЯ В ЗАГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	95
<i>Влах М.Р.</i> НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	98
<i>Гавриленко С.Н., Шевцова В.И.</i> РЕСУРСОСБЕРЕЖЕНИЕ КАК ПУТЬ ПОВЫШЕНИЯ РЕСУРСООБЕСПЕЧЕННОСТИ ДОНЕЦКОЙ ОБЛАСТИ.....	100
<i>Гребіник Т.О., Фетисова Н.М.</i> ДИНАМІЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ СУСПІЛЬНО – ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ КРАСНОДОНСЬКОГО РАЙОНУ.....	102
<i>Гринюк Т.А., Мозговий А.А.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ.....	103
<i>Гудзеляк І.І.</i> ДЕМОІСТОРІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА ЛЬВОВА.....	105
<i>Денисенко О.О.</i> МІСЦЕ І РОЛЬ СТОЛИЧНОГО МІСТА У ГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ КРАЇНИ.....	107
<i>Деточенко Л.В.</i> АГРОТУРИЗМ – КАК КАТАЛИЗАТОР ХОЗЯЙСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ПОСЕЛЕНИЙ (на примере Волгоградской области РФ).....	108
<i>Доценко А.І.</i> СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ У ВИСОКОУРБАНІЗОВАНОМУ РЕГІОНІ (на прикладі Луганської області).....	110
<i>Єфименко В.І.</i> ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ТА ГЕОГРАФІЯ.....	112
<i>Жилік А.В.</i> ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ЗАЙНЯТІСТЬ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КІРОВСЬКА.....	113
<i>Заволока Ю.Ю.</i> ПРАЦЕРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	114
<i>Западняк С.О.</i> ТИПИ, ВИДИ І ФОРМИ МІГРАЦІЙ НАСЕЛЕННЯ.....	116
<i>Заставецька Л.Б.</i> ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ СИСТЕМ РОЗСЕЛЕННЯ.....	119
<i>Заставецький Т.Б.</i> ТУРИЗМ ЯК ОДНА З ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНОГО АГРАРНОГО РЕГІОНУ.....	120

<i>Зуб Л.В.</i> МЕДИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ГЕОДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В СЛАБОУРБАНІЗОВАНИХ РЕГІОНАХ (на прикладі Тернопільської області).....	121
<i>Іщук С.І., Гладкий О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОНЕЦЬКО-МАКІЇВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ.....	123
<i>Кандиба Ю.І.</i> ПЕРШІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОБОЖАНЩИНИ.....	126
<i>Качасв Ю.Д.</i> ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РИЗИКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	128
<i>Кисельов Ю.О.</i> ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ГЕОСОФІЇ У ХХ СТОРІЧЧІ.....	130
<i>Ключко Л.В., Лук'янченко А.С.</i> ЗАСАДИ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	132
<i>Конов І.Ф.</i> СОЦІОЛОГІЯ ТА ПРОБЛЕМА ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОСТОРУ.....	134
<i>Корнус О.Г.</i> АНАЛІЗ ШЛЮБНОСТІ ТА РОЗЛУЧУВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	135
<i>Котик Л.І.</i> ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ „ТРАНСФОРМАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ” В СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	137
<i>Кузишин А.В.</i> СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТРАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	139
<i>Куровська Г.В., Шубенок С.М.</i> ОЦІНКА СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ БІЛОКУРАКІНСЬКОГО РАЙОНУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ІНДИКАТОРА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	141
<i>Лобанова Н.А.</i> ОСОБЕННОСТИ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ТЕРРИТОРИИ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	145
<i>Мариняк Я.О.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНО – РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕСУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	147
<i>Маруняк Є.О.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	149
<i>Мельник І.Г.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНБАСУ.....	150
<i>Мельник І.П.</i> ДОСВІД РОЗВИНУТИХ КРАЇН У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ВТРАТ ВОДИ В СИСТЕМАХ ВОДОПОСТАЧАННЯ.....	152
<i>Мельниченко Т.Ю.</i> ЧИННИКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	153
<i>Моштакова Н.В., Єфименко В.І.</i> ФАКТОРИ ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	154
<i>Некрилов Д.О.</i> СІНЕРГЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЕЛЕННЯ.....	156
<i>Немець К.А.</i> ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	157
<i>Немець Л.М.</i> ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	160
<i>Немець Л.М., Баркова Г.А.</i> СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ СИТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ.....	162
<i>Немець Л.М., Погребатько О.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕОГРАФІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ.....	165
<i>Пащковська Л.В.</i> МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТРАНСПОРТНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ОСЕЙ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ.....	167
<i>Підгрушній Г.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТАДІЙНО-ЕВОЛЮЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	168
<i>Путренко В.В.</i> РЕСУРСЕФЕКТИВНІСТЬ СУСПІЛЬНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	170
<i>Ранця І.І.</i> СІЛЬСЬКЕ РОЗСЕЛЕННЯ ТА САМОВРЯДУВАННЯ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ.....	172
<i>Савчук І.Г.</i> МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНО-СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ В ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ.....	175
<i>Сердюк Г.М.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	176
<i>Слоньова Т.І., Мельник І.Г.</i> ЕТНІЧНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ДОНБАСУ: СТРУКТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА РУБЕЖІ СТОЛІТЬ.....	177
<i>Смоляр В.А.</i> ТОПОНИМИЯ ГОРОДА РОВЕНЬКИ И ПРИЛЕГАЮЩИХ ПОСЁЛКОВ.....	179
<i>Феленчак Ю.Б.</i> СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ: СУТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ.....	180
<i>Франчук Г.О., Немець К.А., Кірюхін О.М.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ (на прикладі Харківської області).....	181
<i>Хобта С.В.</i> РЕГІОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСТОКА И ЗАПАДА УКРАИНЫ В СФЕРЕ СОЦИАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....	183
<i>Чикіна Ю.Ю., Мельник І.Г.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ (на прикладі Луганської області).....	185

<i>Шабашова Л.Ю.</i> РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	187
<i>Шишацький В.Б.</i> РЕГІОНАЛЬНА ДИНАМІКА ЕЛЕКТОРАЛЬНИХ УПОДОБАНЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД МІЖ 1998 І 2006 РР.....	188
<i>Щабельська В.Г., Гринюк Т.А.</i> ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: СВІТОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД.....	191
<i>Шеглюк С.Д.</i> ВИДИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ СИСТЕМАХ.....	192

ІІІ. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

<i>Вірченко П.А.</i> ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ КРЕМІНСЬКОГО РАЙОНУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	195
<i>Губська О.П.</i> ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ-ГЕОГРАФА.....	196
<i>Дорохова С.В.</i> РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ ВО ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЕ.....	197
<i>Жилік О.В., Жилік В.Д.</i> ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ.....	198
<i>Зеленская Л.И.</i> ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ТУРИЗМА МЕТОДОМ «ПОГРУЖЕНИЯ» В РАБОТУ.....	200
<i>Лисенко Н.І.</i> ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	201
<i>Мальцева Л.В.</i> ВИВЧЕННЯ АНТРОПОГЕННИХ ПРОЦЕСІВ ТА ФОРМ РЕЛЬЄФУ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ „ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ” (8 кл.).....	202
<i>Нсмець Л.М., Кандиба Ю.І., Редін В.І.</i> ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІО-ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІВ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА.....	203
<i>Олійник Я.Б.</i> РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ І НАУКИ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	205
<i>Олійник Я.Б., Гринюк Т.А.</i> НОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	207
<i>Ступникова А.Д.</i> ГУМАНІЗАЦІЯ СОВРЕМЕННОГО ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	208
<i>Тімець О.В., Соколов Р.В.</i> „ЗОШ – ВНЗ” – КОМПЛЕКСНІСТЬ У ПРОФІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ.....	210
<i>Трегубенко О.М.</i> ЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДОБУТКІВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	211
<i>Харківська Н.В.</i> ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ З ГЕОГРАФІЇ.....	212
<i>Часнікова О. В.</i> ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В ЗМІСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	214

...травні. Доцільно організовувати і турпоходи на більші відстані аж до крайніх точок Подільських Товтр. З цього пункту Подільські Товтри сприяють якнайширше, бо кожен організатор турпоходів може вибрати оптимальну модель подорожі як за складністю, наповненням, так і за тривалістю. Потрібно відзначити, що неабиякий інтерес для туристів становлять місця, де Товтрову гряди перетинають річки Південна, Гізіна, Збруч, Смотрич, Студениця, Тернава та інші, бо саме тут Товтри найбільш орографічно зв'язані.

Якраз в Подільських Товтрах вже діють і постійно створюються нові туристичні маршрути: піші та водні, лижні, автомобільні та велосипедні. Серед них одно- та багатоденні, пізнавальні й оздоровчі, з виїздами на конях і плаванням на човнах, риболовлюю і полюванням та, звичайно, з відвідуванням загальної джерел і здравниць, природних та історичних пам'яток.

На території Подільських Товтр є чимало об'єктів, що входять до природно-заповідного фонду України, наприклад, заповідник „Медобори“, НПП „Подільські Товтри“, 7 заказників, 19 пам'яток природи та перспективний регіональний ландшафтний парк „Збараські Товтри“, причому зберігається тенденція до збільшення як кількісно, так і за площею.

Для вивчення історичного минулого нашого краю чекають відвідувачів замки в смт.Залізці, м.Збараж, м.Скалат, смт.Сатанів, м.Кам'янець-Подільський. Цікаві гідроресурси Медоборів. Тут бере початок кілька озер, є озера, ставки. За три кілометри від смт.Сатанова, на лівому березі річки Збруч, б'є джерело, вода якого за хімічним складом подібна до відомої на весь світ трускавецької „Нафтусі“. Багато джерел на лівому березі Збруча, поблизу села Крутилів.[1]. До об'єктів туристичної зацікавленості слід віднести і карстові карстові джерела, що знаходяться в околицях с.Вікно Гусятинського району та майже через 80 км, біля с.Дубівці Тернопільського району. [2].

Окремими туристичними та рекреаційними ресурсами виділяються печери. Найцікавішими з них є печера „Довбушева“ біля с.Залужжя Збараського району та вертикальна печера „Перлина“, „Печера в дюдника“ а також печера „Христинка“ які знаходяться поблизу с.Крутилів та с.Городниця на території заповідника „Медобори“, печера „Атлантида“ в НПП „Подільські Товтри“. Цікавими стають подорожі до найвищої вершини заповідника „Медобори“ – гори Богут, де знаходилося давньослов'янське язичницьке святилище – каміще, де ймовірно стояв відомий збручанський ідол – фігура-стовп із сірого вапняку давньослов'янського бога Святвида.

На протязі будь-якого маршруту туристи мають змогу милуватися представниками унікальної Товтрової флори і фауни. Серед флористичного різноманіття, а це понад 1100 видів, є немало реліктових та ендемічних видів, значна частина з них занесена до Червоної книги України. Особливої уваги заслуговує звітка-легенда – ясшинець білий або як його називають в народі -- неопалима купина.

На жаль об'єктами для рекреативів та туристів стають і закинуті кар'єри, де добували вапняк, пісковик пісок, як приклад нерационального природокористування.

Надзвичайно потужний потенціал Подільських Товтр для шкільного туризму, особливо стосовно місць школярів. Незначна віддаленість, порівняно нескладні маршрути – це ті передумови які задовільняють будь-які туристичні забаганки школярів, включаючи і школярів молодших класів.

Детальнішого освоєння потребують також об'єкти сакрального туризму, що знаходяться в межах описаної території, особливо пошкоджені та зруйновані храми. Мабуть цікаво буде відвідати численні водяні млини, що вже хоч і не працюють але збереглися в багатьох населених пунктах на території Подільських Товтр.[2].

Крім традиційних видів туризму, набувають розвитку і певні модернові напрямки, серед яких вже з'являються дельтапланеризм, парашланеризм, а в м.Кам'янець-Подільський та околицях стрибки з „тарзанкою“ подорожі на повітряних кулях та інші.

Рекреаційно-туристичний потенціал Подільських Товтр набагато більший від вищеописаного, науковці та ентузіасти постійно знаходять нові об'єкти, тому їх детальне вивчення та раціональне використання – вигідна справа майбутнього.

Годисевський В.О., Бурма В.О. Медобори. Путівник. Львів, Каменяр,1975. 2.Каплун І.Г. Оптимізація природокористування Подільських Товтр.: Наукові записки Тернопільського нац. пед. університету. Серія: Географія. – Тернопіль, 2004. - №1 - 315 с.

*О.О. Кисельова, доц., к.г.н.
Луганський національний педагогічний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Загальновідома роль земельних ресурсів у розвитку національного господарства. Земельні ресурси – це тіла та сили природи, зосереджені у верхньому родючому шарі літосфери – ґрунті. Їх оцінка, яка здійснюється в результаті геопросторового аналізу, є одним із найважливіших практичних завдань географії,

яке безпосередньо полягає в дослідженні можливостей прогностування населення, а, отже, – у визначенні умов та якості його життя.

Проблема землекористування та охорони земельних ресурсів надзвичайно гостро постає в Луганській адміністративній області, територія якої за останні 200 років зазнала величезного антропогенного впливу через інтенсивний розвиток гірничовидобувної промисловості, активні процеси урбанізації, будівництво тощо, та визначається гранично високим рівнем екологічної напруги на тлі несприятливих природних, зокрема, геоморфологічних та гідрокліматичних умов.

Структурно до земельних ресурсів належать сільськогосподарські угіддя, лісові площі, болота тощо. З них екологічно стійкими вважаються лісові угіддя (загальна площа природних лісів та лісонасаджень), сіножаті й пасовища. За якісним станом угідь 14,5% з них є абсолютно непридатними для сільськогосподарського використання, а майже 82% сільгоспугідь використовуються вкрай інтенсивно, що закономірно призводить до деградації ґрунтів.

Найбільш екологічно вразливими серед сільськогосподарських угідь є орні землі. На Луганщині на них припадає 77% від площі сільгоспугідь [4]. За нашими розрахунками, співвідношення між екологічно стійкими та екологічно вразливими видами угідь становить 0,23, що створює потенційну загрозу для агроландшафтів взагалі.

Екологічна небезпека посилюється ще й через те, що виразно проступає тенденція до збільшення питокої ваги площі рілля на схилах крутизною понад 2°. Розораність таких схилів сягає 63,7% з тенденцією до збільшення частки цих земель у структурі рілля. Саме на цих схилах ґрунти еродовані на 90-98%, і щорічно з них змивається понад 10 т/га. При збільшенні крутизни схилів втрати ґрунту сягають 30-40 т/га та більше [2]. Через це порушується структура сільськогосподарських земель, у якій надмірна площа рілля виступає як дестабілізуючий фактор, а відтак знижується стійкість геосистем, зростає екологічна напруга.

Серед природних факторів зниження родючості ґрунтів через зменшення потужності родючого шару, погіршення його водно-фізичних властивостей тощо, які є антропогенно підсиленими, найбільш руйнівними є вітрова та водна ерозія.

Процеси вітрової ерозії в нашому регіоні активізуються, головним чином, у зимовий та ранньовесняний періоди. Найінтенсивніші пилові бурі спостерігаються кожні 5–9 років [1]. Внаслідок таких явищ за екстремальних швидкостей вітру відчужується щорічно 2,5–4,0 т/га. Оскільки Луганська область належить до регіонів із недостатньою зволоженістю, сніговий покрив утворюється не кожної зими, а вологість ґрунту є низькою, то вітрова ерозія ґрунтів може проявлятися за швидкості вітру вже 5–7 м/с. Це і є пересічний показник для Луганської області, з максимумом узимку та мінімумом улітку. В зимово-весняний період штормові вітри сягають швидкостей понад 30 м/с, що призводить за відсутності рослинного покриву на полях до відчуження значної маси верхнього родючого шару ґрунту.

На Луганщині інтенсивно розвинуті ерозійні процеси. Від водної ерозії потерпає 67,7% площі рілля, що вдвічі перевищує загальноукраїнський рівень.

Площинний змив призводить до зниження родючості ґрунтів через погіршення фізико-хімічних властивостей самих ґрунтів та повітряно-водного режиму. Від площинної ерозії потерпає 66,1% сільськогосподарських угідь. Змитість ґрунтів Луганської області становить від 30% (слабка еродованість) до 70% (сильна еродованість). Відповідно площа із середньозмитими ґрунтами дорівнює 15,3%, а сильнозмитими – 8,6% від території Луганщини.

Врожайність на слабкозмитих землях знижується на 10–30%, на середньозмитих – на 30–50%, а на сильнозмитих – на 50–70% [2]. За невеликої кількості опадів для нашого регіону характерні зливи (а на них припадає до 40% від загальної кількості днів з опадами [1] в період, коли земля ще не вкрита рослинністю, яка б відігравала ерозієстримуючу роль. Через те і га рілля втрачає пересічно 10–20 т матеріалу, що складає верхній родючий шар ґрунту.

Інтенсивне горизонтальне та вертикальне розчленування поверхні зумовило утворення схилів різної крутизни та ерозійно небезпечних, на яких значного поширення набули процеси яроутворення.

Якщо на початку господарського освоєння нашого краю (в межах сучасної адміністративної області) спеціалісти нараховували близько тисячі ярів, то сьогодні цей показник істотно збільшився, зарученість території характеризується величинами 0,5–1,5 км лінійного виміру ярів на 1 км² площі, а кількість ярів на території області на сьогодні становить понад 9 тисяч.

Екологічні наслідки розвитку ерозійних процесів позначаються на стані та функціонуванні як окремих природних компонентів, так і природних комплексів у цілому.

Опосередкований негативний вплив ерозійних процесів проявляється через деградацію гідрологічних об'єктів. Знесений зі схилів матеріал відкладається на заплавах луках, потрапляє в річища водостоків, замулюючи річки та водоймища уповільненого водообміну.

Серед антропогенних чинників, що негативно впливають на стан земельних ресурсів, поряд із підсиленою ерозією, слід відзначити застосування мінеральних добрив (часто надмірне), важкої техніки, хімічних засобів боротьби зі шкідниками, пестицидів тощо. Так, компенсація втрачених ґрунтовим покривом поживних речовин через внесення добрив не дає очікуваного результату, оскільки процес ґрунтоутворення не можна штучно відтворити або хоча б прискорити.

Екологічну стійкість ґрунтів ґрунтознавці традиційно визначають за багатьма фізико-хімічними та агрономічними показниками [3]. Але завдання географів полягає у визначенні геолого-

геоморфологічних базових показників, які певною мірою зумовлюють характер та прояв інших фізико-географічних властивостей.

Луганщині притаманні ті ж проблеми, що й іншим областям України – деградація земель та породжені їм негативні наслідки. Ці проблеми слід вирішувати, насамперед, через розробку теоретичних засад усесвітньої рекультиваци головної цінності держави – землі, оцінку екологічної стійкості агроландшафтів на всій території України, районування її за цією ознакою, та, нарешті, через практичні дії щодо порятунку національного багатства, враховуючи, що проблеми набули не лише господарського, але й соціального та політичного значення.

Конотія Н.Н. Климат Луганської області. – Луганск, 1998. – 128 с. 2. Милехин П.А., Джос А.Н., Коминова Г.Г. Ландшафтна організація території землепользований – основа охорони земель в умовах реформування земельних відносин. – Луганск, 2002. – 40 с. 3. Підвальна Г. Екологічна стійкість ґрунтів Пасмового Побужжя./ – Збірник та глобальні процеси: географічний вимір. – Т.2. – К.-Луцьк: Вежа, 2000. – С. 191–192. 4. Річний звіт про стан екології та природних ресурсів у Луганській області за 2004 рік. – Луганськ, 2005.

*Л. В. Ключко, ст. викл., О. В. Вовк, магістрант, О.К. Немець, студ.
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Проблема дослідження можливостей розвитку екологічного туризму є досить актуальною і міждисциплінарною, вимагає уваги, в тому числі і суспільних географів. Виходячи з принципів сталого розвитку екотуризму, в майбутньому він може стати не менш важливою галуззю господарства й гарантією довготривалого збереження природних та культурних ресурсів країни. Екотуризм, який здійснюється у природних національних парках, може стати зразком збалансованого використання природних рекреаційних ресурсів, що є одним із принципів сталого, екологічно орієнтованого розвитку господарського комплексу.

Якщо говорити про сільський туризм, то сьогодні формується розуміння сільського зеленого туризму як специфічної форми відпочинку на селі з широкими можливостями використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Сільський зелений туризм у більшості країн розглядається як невід’ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села і як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем.

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не лише у виробничій сфері але й в сфері обслуговування. При певному зростанні числа відпочиваючих з’являється потреба в задоволенні їхніх різноманітних запитів, а це, в свою чергу, стимулює розвиток сфери послуг, в тому числі транспортних, зв’язку, торгівлі, служби побуту, відпочинково-розважальних та інших [2].

Суттєву роль відіграє розвиток сільського зеленого туризму у підвищення культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочиваючих, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їх світогляд, дає змогу зав’язати нові знайомства, завести друзів в інших населених пунктах.

Проведений аналіз показав, що територія України достатньо сприятлива для розвитку екологічного виду туризму. Доказом цього є наступне:

- велике ландшафтне різноманіття території, в т.ч. наявність багатьох унікальних ландшафтів;
- наявність великої кількості національних парків та природо-охоронних територій;
- достатньо розвинена транспортна інфраструктура;
- самобутня культура у сільській місцевості, особливо в західній частині України, що створює великі перспективи для сільського туризму [3].

Але не всі регіони України однаково сприятливі для розвитку даного специфічного виду туризму. Для того, щоб об’єктивно оцінити придатність різних регіонів країни для розвитку екологічного туризму, автором було вираховано інтегральний індикатор, який включав у себе дві складові: екологічну та соціально-економічну. Були враховані наступні показники: екологічні (викиди шкідливих речовин в атмосферу, частка ПЗФ від загальної площі території, стан водних об’єктів регіону) та соціально-економічні (місткість готелів регіонів, густина транспортної мережі, об’єм наданих платіжних послуг).

Вони вираховувалися за наступними формулами, в залежності від умови максимізації чи мінімізації показника:

$$I = \sum_{n=1}^n Rij \frac{P_{ij}}{N_j} \quad I = \sum_{n=1}^n Rij \frac{N_j}{P_{ij}} \quad [4]$$